

FLĂCĂRA

LITERARĂ □ ARTISTICĂ □ SOCIALĂ

Anul II, No. 3. — 3 Noiembrie 1912

Director: C. BANU

No. 10 bani — În străinătate 20 b.

EUDOXIU HORMUZACHI

Centenarul lui EUDOXIU HORMUZACHI De vorbă cu FRANTZ FUNCK-BRENTANO

Cântecul trubadurului. Cincinat PAVELESCU
Robin Puck-Băiat Bun. St. O. IOSIF
Al. Bădăraș P. L.
Picături de rouă Dem. A. BOTEZ
Cometele războiului balcanic. Victor ANESTIN
Imn eroic ORESTE
O toamnă D. N. CIOTORI
Cântecul fierarului Radu D. ROSETTI

Luciri de baionete . . . C. BANU
Notele săptămânii . . . Const PAUL
Amurg Victor HORTOPAN-RUGI
Zbucium George CHIR
Cronica muzicală . . . M. MARGARITESCU
Cărți noi C. Sp. HASNAȘ
Cronica teatrală . . . P. LOCUSTEANU
Desenuri ISEK

REDACȚIA: Str. Parfumului, 3 - BUCUREȘTI - ADMINISTRAȚIA: Str. Academiei, 17

55936. ATELIERELE SOCEC, BUCUREȘTI

DELICIOASA ȘI NEINTRECUTA

ȘAMPANIE RHEIN SEC, AZUGA

MERITA, CA PRODUS NATIONAL, NATURAL, ÎNCURAJAREA TUTURORA

CIOCOLATA

ZAMFIRESCU

CACAO

ALEXANDRU & VASILE DUMITRESCU

BUCUREȘTI, Strada Lipscani, 27

Cel mai mare magazin din țară cu articole pentru menaj

CRISTĂLERIE	MAȘINI DE GĂTIT
ARGINTĂRIE, PORCELANURI	CĂRUCIOARE ȘI SCAUNE
MOBILE DE BRONZ	pentru COPII
MOBILE DE FIER	ASORTIMENT COMPLET
LĂMPI PENTRU GAZ	PENTRU
ȘI ELECTRICITATE	HOTELURI ȘI RESTAURANTE
Sus, la etaj, raioane speciale cu obiecte de menaj ieftine	PREȚURI FIXE
TELEFON 23 63	

O.L. HAMZA ZADE

162, CALEA VICTORIEI - BUCUREȘTI - CALEA VICTORIEI, 162

(VIS-Ă-VIS DE MINISTERUL DE FINANȚE)

NOUL MAGAZIN

**= CU COVOARE VERITABILE DE =
SMIRNA ȘI PERSIENE**

ARE ONOARE A ADUCE LA CUNOȘTINȚA ONOR.
CLIENTELE, CA PENTRU ACEST SEZON S-ÎN-DU-I UN
MARE TRANSPORT DE COVOARE, LE-A PUS ÎN VÂN-
ZARE CU PREȚURI FABULOS DE IEFTINE

VIZITAȚI MAGAZINUL SPRE A VA CONVINȚE!

Inginerii I. MOTZOI & G. RESCHOVSKY

BIUROU TEHNIC

Telef. 11/32 și 20/4

BUCUREȘTI

Telef. 11/32 și 20/4

Căpări și alimentări cu apă. ~ Canalizări. ~ Instalațiuni industriale

**JORDACHE-N.
JONESCU & CO**
RESTAURANT

TELEFON 4/50 STRADA COVACI № 3

MARE DEPOZIT	CASĂ FONDATĂ ÎN 1859
DE VINURI DIN VIILE PROPRII	SALVANE ȘI CABINETE PARTICULARE
ȘI SPIRTOASE	DE IEARĂ ȘI DE VARĂ CU TERASE
INDIGENE ȘI SRĂINE	== ÎN TOATE SERILE ==
Bucătărie Română	MUZICA NAȚIONALĂ
DE PRIMA ORDINE	FOST PROPRIETAR AL CIRCULUI ROMÂN
== ȘI STRĂINĂ ==	LA EXPOZIȚIUNEA UNIVERSALĂ DIN
	== PARIS 1889 ==

ÎN TIMPUL VERII = CONCESIONARII RESTAURANTULUI
DIN CĂLMĂNEȘTI AL SOC. COVORA-CĂLMĂNEȘTI

Cereți CATALOGUL ILUSTRAT al Marelui

MAGASIN DE MOBILAT

MARCO DATTELKREMER

62, Strada Carol - BUCUREȘTI - Strada Carol, 62

SE TRIMITE CONTRA LEI 3 (PRIN MĂRCI SAU MANDAT)

ÎNLESNIRI DE PLATĂ

— Rog indicați, la cererea catalogului, revista —

CEREȚI DELICIOASELE ȘI NEINTRECUTELE:

CIOCOLATA

CACAO

BERINDEI

BONBOANELE

REGINA BAUTURILOR SUPERIOARE ESTE:

ȘAMPANIA INDIGENĂ NATURALĂ DIN RIVNITELE

RHEIN & CIE. AZUGA

ABONAMENTE:

În țară: lei 6 pe an; 7 lei când se
achită prin încasator. Pentru în-
vățători și preoți sătești: lei 5 pe an

REDACȚIA: Str. Parfomului, 3

Numărul 10 bani

LITERARĂ □ ARTISTICĂ □ SOCIALĂ

— APARE SÂMBĂTA —

DIRECTOR: CONSTANTIN BANU

ABONAMENTE:

Peste munți: cercane 8 pe an; pe
șase luni corcane 4.50.

În străinătate: 10 lei pe an

ADMINISTRAȚIA: Str. Academiei, 17
București

De vorbă cu D-I FRANTZ-FUNK BRENTANO

Anecdota istorică. — Răsboiul din Balcani. —
Românii și Napoleon

intitulat „Les Roumains dans l'Épopée
balkanique”.

— Prea sunt frumoase momentele pe
care le petrec printre d-voastră și prea
interesante sunt cele ce se desfășoară
peste Dunăre, pentru a nu-mi da seama
că o pagină de istorie în momentul de față
nu se poate scrie nicăieri mai bine, decât
aici la d-voastră.

D. Brentano, are fraze care măgulesc
și bine înțeles, te câștigă.

Vorbim deci mai întâi despre istorie.

— Personal, îmi spune d-sa, eu nu sunt
un partizan fanatic al istoriei anecdoteice,
decât atunci când anecdota îmi servește
să generalizez anumite momente sau epoci
din istorie. Cultiv anecdota nu pentru im-
portanța ei literară, ci pentru mijloacele
ce-mi procură a descoperi anumite lipsuri
pe care istoria propriu zisă, de cele mai
multe ori le trece cu vederea.

Am studiat bunăoară faimoasa afacere
a „Colerului Reginei” nu pentru inte-
resul ce-ar putea prezenta orce fapt di-
vers de altfel, ci pentru urmările ei isto-
rice care, după cum ați văzut, se din ca-
dru anecdoteice. Afacerea aceasta a luat
pe vremea aceea o proporție atât de mare
încât ași putea spune că ea a hotărât în
bună parte la destinele monarhiei franceze.

Să mă explic: Francezii n'au tolerat
niciodată ca femeile să se amestece în
afacerile de guvernământ. Dar, afacerea
colerului demască pe Regină și împreună
cu ea, întregul regim putred. Opinia
publică a început să se agite. Regimul
monarhic, de care până atunci nimeni
n'acusesese curajul să se atingă, a început
să fie discutat și Mirabeau a avut per-
fecță dreptate când a spus că afacerea

foști — ne place să credem — îndestula-
toare, pentru ca publicul de elită ce le-a
ascultat să poată cunoaște din ele pe
autor, în toate amănunțimile profundelor
sale izvoare de manifestare artistică.

Dar astăzi indiscreția este la modă. Nu
ne mulțumim să ascultăm numai un con-
ferențiar și, dacă se poate, căutăm să-l
cunoaștem mai de aproape. Căutăm, cu alte
cuvinte, să cultivăm și noi, fără să ne
dăm seama, tocmai genul anecdoteic din
care d. Brentano și-a făcut mult apreciată
sa specialitate.

*

În biroul d-lui Disescu, care îl găz-
duiește, l'am găsit pe d. Brentano scriind
un articol al cărui titlu avea să-mi des-
chidă seria indiscrețiilor care vor urma.

Deși d. Brentano nu e-a oaspetele nostru
decât de două zile, d-sa trimitea totuși
ziarului parisian „Le Gaulois” un articol

Frantz Funk Brentano

La noi, sezonul plecării păsărilor călă-
toare — unul din puternicele motive de
inspirație al scriitorilor — coincide, din
fericire, cu un alt mare sezon de compen-
sații intelectuale. De obicei, purtătorii
graiului și culturale streine, umplu sălile
de conferințe din București, de îndată ce
rândunicele, berzele și cocorii, golesesc or-
izontul de siluetele lor.

Sunt dar, paseri călătoare care se duc
și paseri călătoare care vin. Or, printre
acestea din urmă, Franța ne-a trimis în
toamna aceasta pe d. Frantz Brentano.

Iată pentru ce îmi vine să cred, că în
atmosfera actuală, în care mirosul de
iarbă de pucă, a sugrumat cu brutalitate
parfumul ultimilor trandafiri — până
chiar și pe valea veciniei îmbalsămată a
Cazanlăcului — d. Brentano, trecând fron-
tiera românească, a trebuit să-și aducă
aminte de un vechi cântec francez și, odată
cu prezentarea pașaportului, să fredoneze:

„Sentinelles, ne tirez pas,
„C'est un oiseau qui vient de France!”

Adevărul este că la noi păsările venite
din Franța, răsesse cel mai prietenos adă-
post. Ele ne aduc cântecile și povestirile
unei rase nobile care este și rasa noastră,
ne aduc meșteșugul înfăptuirii frumou-
sului și materialul necesar purificării
idealului de mâine și, de câte ori pleacă,
ne lasă ceva mai multe decât o amintire
plăcută — ne lasă farmecul persistent al
mirajului în care întrezărim propriile
noastre năzuinți.

D. Frantz Funk-Brentano, directorul
„Bibliotecii Arsenalului” din Paris, este
ceceace se chiamă un specialist — unul
dintre cei mai de seamă cercetători ai vo-
lunelor cu coperte îngălbenite de vreme
și cu paginile de multe ori înjumătățite.

Fără să fie propriu zis nici un literat,
nici un istoric, d. Brentano este în schimb
și una și alta. D-sa cultivă anecdota isto-
rică și literară cu o virtuozitate pe care
singur d. Lenotre i-o mai poate egala as-
tăzi în Franța.

Cele două conferințe pe care le-a ținut
la „Cercul Analelor” din București, au

Cântecul trubadurului

Îndurare!

Nici atâta să mai strig nu îndrăznesc.
Când te văd, încremenesc în admiraire...

Te iubesc!

Îndurare!

Ci mai lasă-mă odată să privesc
Ochii tăi ce răscesc în fiorare...

Te iubesc!

Îndurare!

Când îți strâng mânuța albă n'ntineresc,
Simt în ochi lumini de soare ce răsare...

Te iubesc!

Îndurare!

Și oprește-ți pasul tău copilăresc
Lângă parcul meu de toamnă pe nserare...

Te iubesc!

Sinaia, 1912

Cincinat PAVELESCU

Colierului Reginei a aruncat primul discerdt asupra monarhiei franceze.

Iată la ce poate servi anecdota istorică, când se studiază în mod precis și cu intenția de a trage concluzii istorice pe care, vă asigur eu, nimeni nu le mai poate dărâma sau contesta.

Anecdota istorică mai are însă și marele avantaj de a fi distractivă și a nu prezenta monotonia așa ziselor romane istorice. Importanța ei însă variază după intențiile cu care o cultivi! Într-o operă a mea „Le roi”, care nu este decât o însură de anecdote istorice, eu fac istoricul monarhiei franceze din secolul X până în secolul XIX. Luate în parte, toate aceste anecdote, nu prezintă de cât un interes micuț. Dar toate în total îți dau cea mai perfectă pictură a regimului monarhic, așa cum de multe ori istoria adeverată s-a ferit să ni-l prezinte.

Întru cât mă privește pe mine personal, eu urmez metoda inaugurată de englezii Macaulay și Carlyle și de francezii Hippolyte Taine. Eu fac din anecdota mai multă istorie, contrar confratelui meu Leconte care face din aceiași anecdota mai multă literatură. Nu v-ași putea spune care procedeu este cel mai bun, îmi place să cred însă că și unul și altul sunt necesare și de o poartă de interesate. Eu însă mă folosesc de anecdota de cele mai multe ori, nu numai pentru a trage consecințe istorice dar chiar literare. Un exemplu printre altele v-ași putea da opera mea „Le drame du poison sous Louis XIV” prin care explic genul dramatic al marelui nostru Racine. Ei bine, Racine n'ar fi putut inventa o Fedra banală dacă n'ar fi văzut-o la Curtea Franței de pe vremea aceea. Anecdotele mele mi-o probează cu prisosință. Același lucru îl fac în conferința „Salonului dela Arsenal”. Anecdotele culese de pe vremea când Charles Naudier prima în saloanele Bibliotecii dela Arsenal, pe tinerii literari ai timpului, pe Victor Hugo, pe Alexandre Dumas, pe Arsens și alții îmi explică mie întregul mecanism al epocii romantice, una din cele mai glorioase etape din literatura franceză.

Iată dar că studiul anecdotei îmbrățișează și alte terenuri decât cel istoric.

✱

Început cu începutul, d. Brentano, angajează discuția asupra evenimentelor dela ordinea zilei: Răsboiul din Balcani.

Am fost eu d. Discușea la mânăstirea Cernica, îmi spune dânsul. Aci am văzut un lucrător turc, până la urechile cărnii econt răsboiului părea că n'a ajuns încă. L'am întrebat atunci de ce nu se duce să lupte pentru patrie și el mea răspuns zăbind: „Fiindcă am plătit 14 franci și m'au scutit de armată”. Iată o anecdota pe care mulți înși o pot trece cu vederea, dar care mie îmi explică mai bine decât orice, cauzele pentru care Turcia este învinșă de statele aliate.

Trebuie să vă spun că la izbucnirea conflictului mai găseam la Paris unde am celtit un articol semnat de prietenul meu Claude Farrère, pseudonimul literar al unui excelent ofiter de marină francez. Farrère precedea dezastrul Turciei contra tuturor așteptărilor. Eu trebuie să vă mărturisesc, că l'am crezut pe el fiindcă știam că este mai în măsură decât alții să știe ce se petrece în Turcia. Farrère descrie cuosece înaintea mea multe alte exemple de turci la fel cu cel pe care eu de abia astăzi l'am întâlnit la mânăstirea Cernica.

✱

Iată-l însă pe d. Brentano vorbind și despre România.

— Cecae mă isbește în primul rând la d-voastră este frumusețea fizică. Pe fețele d-voastră citesc imediat caracteristica tipului latin. Dar cecae mă amestec

mai mult este asemănarea d-voastră cu Napoleon Bonaparte. Îmi faceți impresia că cel puțin jumătate din România sunt verii marelui împărat. Lucrul acesta îmi explică într-o călă pentru ce victoriile vecinilor d-voastră Bulgari nu vă prea înspăimântă. Eu unul, să vă spun drept, n'asi voi să fiu vecinul Bulgarilor în momentul de față, când expansiunea lor națională atinge același maximum pe care l-a avut Germania la 1870 și Francezii pe vremea marelui revoluții sau, dacă vreți să mergem mai departe, pe vremea Cruciadelor. Pe d-voastră însă vă înțeleg fiindcă v'am văzut armata. Ei bine, comparând-o cu altele pe care de asemenea le-am văzut de-apropie, vă pot spune, fără intenția de a vă măguli, că aci la d-voastră soldații sunt pregătiți pentru război și nu ca în Belgia banioara unde nu-și fac impresia decât unei pregătiri pentru paradă. Să sperăm însă că conflictul balcanic nu se va întinde și peste alte hotare. Eu am încredere și în diplomația marilor puteri...

Iată pentru ce spunem că paserile călătoare ce ne vin din Franța ne aduc cântecele și poveștile proprii noastre rase, iar la plecare ne lasă farmecul persistent al mirajului în care întrezărim înăsași propriile noastre păziniți.

101 MINULESCU

□ □ □

AMURG

Se năruceă pădurea n' eraja serii,
Când Focul moare n'șngerat pe dealuri,
Iar rău n' șapte taînice, la maluri,
Alină-etera lapt'a slaciurării...

A nopții doamnă n' ochelile portatului
De nori, — purtând pașorile durerii,
I'ășeste mândră n' calmul înscării,
Durând căpăi pe creștele de valuri...

E adâncea pace ca n'firo sihiastrie
Și frunza ploilor scris adie
Și n' suflet dorm regretele n'noptate!

Și inima-i un fîntîrim, acuma;
Rămase-a din dureri, cenușa, nuna!...
Un cîmîtur cu cruci dăpăpăne!

Victor HORTOPAN-RUGI

□ □ □

ZBUCIUM

Sunt prăbușiri în suflet, ce-ți surpă câteodată
Tot ce-ai clădit din visuri, credințe sau avânt,
Când umbra indoleii 'ți înăbușe ce-ai sfînt.
Când duhul rece-al morții te'mbie, te îmbată.

Atunci aștepti cu sete, din chipuri impietrite,
Să picure nădejdea cu alinătoare vești;
Dar uiți că n' mîna soartii o jucărie ești
Menit să urci calvarul vieții netrăite!

Ș'n juru'ți nu e nimeni durerea să-ți măsoare
Frământă-ți-se sufletul oricît, nemernic slav,
Drumetii nu s'endură de chipul tău firav.
Cei-pasă vecinicii de clipa care moare!

Himerele în păcuri — istovitoare însă —
Răsar în rozul zilei și pier în asfînt;
Rămîne bietul suflet de-apururi chinuit
De vorba negrăită, de lacrima neplănsă!

George CĂÎR

EUDOXIU BARON HORMUZACHI

(1812—1912)

La 29 Septembrie s'au împlinit o sută de ani dela nașterea lui Eudoxiu Hormuzachi, unul din bărbații mari ai Bucovinei românești.

Românismul din Bucovina, trezită la viața națională conștientă, și-a înțeles datorită și a sârbătorii după merit această zi aniversară. Această sârbătorire a unui bărbat de samă a vieții naționale din Bucovina e un semn bun pentru progresul ideii naționale d.n. acastă provincie. Pe când în viața politică a frănturii de Români din Bucovina domnește o dureroasă anarhie, viața culturală caută să se deslăsească tot mai mult din dependența în care a zăcut și încearcă să-și croiască drumuri noi.

Și unica noastră speranță, în fața primeiștii de adevărat d-voastră ce ne prezintă viața noastră politică este că o renăștere a întregii vieți naționale se va produce pe cale culturală.

Seria sârbătorilor aniversare au inaugurat-o elevii și elevele Școlii Normale de învățători și învățătoare din Cernăuți cari au aranjat la 3 Iunie un mare festival comemorativ în teatrul municipal din Cernăuți cu un program deosebit de bogat cuprinzînd o serie de piese executate de corul mixt al institutului, recitări și o conferință despre viața și însemnătatea lui Eudoxiu Hormuzachi, rostită de un elev.

În ziua nașterii lui Hormuzachi au sârbătorit, în urma unui ordin al autorității școlare, toate școlile d.n. țară aniversarea de 100 ani prin un parastas, discursuri comemorative și recitări.

În aceeași zi o delegație a societății studențesce „Junimea” a plecat, însoțită de vro' cîțiva deputați români, la Cernăuca, unde odihnesc, lipsite și de cel mai neînsemnat semn de amintire, rămășițele pămîntesti ale marelui istoric. Delegația a depus pe mormântul lui Hormuzachi o cunună.

Societățile studențesce „Bucovina” și „Moldova” au organizat un reușit festival comemorativ, la care a participat foarte multă lume românească.

Cu demnitate au sârbătorit memoria acestui fruntaș și învățător român din districtul Gura-Humoralului.

Deputatul dr. Enesbse Popovici a făcut în prima sedință a sesiunii de toamnă a dietei bucovinene propunerea de urgență ca dieta să ție o sedință festivă în cinstea lui Eudoxiu Hormuzachi și să-și așeze bustul în incinta dietei.

Propunerea, deși a fost primită unanim, nu s'a executat în sesiunea aceasta, probabil din lipsa de timp; sperăm însă că se va împlini în sesiunea din Decembrie.

Toate aceste sârbări parțiale vor fi întrecute însă de marele festival, cel pregătit de Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina.

În urma hotărîrii comitetului acestei societăți, s'a format un comitet special care va intra în legătură cu toate societățile culturale și studențesce din Cernăuți ca toate în unire să orînduiască un mare festival cu un bogat program, la care să contribuie fiecare societate cu partea ei. Discursul festiv va fi rostit de vice-presedintele întai al societății, d-l T. V. Ștefanelli, membru al Academiei române.

Mai amintim că familia Hormuzachi a comandat un frumos monument pentru mormîntul lui Eudoxiu.

Cel dintâi din familia Hormuzachi, amintit cu șederea în Bucovina, după ocuparea acesteia de către Austria, e Constantin pe care-l uilăm așezat la Cernăuca fiind trecut și între nobilimea recunoscută a țării, cu gradul de cavalier.

Constantin a avut o fiică și 4 fii: Alecu, Iordachi, Constantin și Doxachi.

Doxachi a moștenit Cernăuca, unde s'a așe-

W. SHAKESPEARE

„ROBIN PUCK-BAIAT BUN“

— Fragment din „Visul unei nopți de vară” —

zat la 1804 devenind tatăl familiei Hormuzachi din Bucovina.

De aici înainte Hormuzacheștii sunt în rândul dintâi al Românilor bucovineni, căștigându-și neperitoare merite politice și culturale.

În trecut amintim numai că în 1843, anul marilor mișcări sociale și politice, erau adunați la Cernăuți și în Cernaui, în casa lui Doxachi, cei mai de seamă conducători ai Românilor din toate părțile; eră un fel de parlament românesc.

Toate amintirile ce ne-au rămas din acele zile, ale lui V. Alexandri (vezi articolele „Alexandri și Români din Bucovina” publicate de d-l Chendi în „Voinea Națională”), ale lui Iacelie Porumbescu, ale lui Gheorghe Barău, publicate de N. Bănescu, ne arată sufletul larg, primitor și înțelegător al bătrânului Doxachi și însemnitatea discuțiilor ce se rostiau de emigranți.

Dacă e adevărat că toți Hormuzacheștii au contribuit la progresul politic și cultural al țării, tot așa de adevărat e că, dintre toți, Eudoxiu și-a asigurat amintirea cea mai trainică, contribuind în măsura cea mai largă la cultura neamului. Bucovinenii nu vor uita nici pe celălalt membru meritos al acestei familii, în primul rând pe idealistul luptător I. Icu, ce, dintâi ziarist român bucovinean, sufletul mișcării culturale, dar nu vor uita mai ales pe Eudoxiu care și-a câștigat merite, care trece peste granița unei generații și a unei provincii și trăiește atâta vreme cât există neamul în folosul căruia a muncit cel dispărut.

Eudoxiu Hormuzachi este fiul lui Doxachi care-a avut 7 copii: două fete și 5 fii. El s-a născut la 29 Septembrie 1812 la moșia părintească Cernăuți și a făcut studiile primare și liceale în Cernaui, iar cele universitare la Viena.

Activitatea lui publică începe în anul 1848, anul redescoperirii naționale a Românilor bucovineni. Întors din Viena unde petrecuse vreme mai îndelungată studiind în arhivele Statului, el intră în viața publică în care se agită în acele momente cele mai vitale interese ale țării sale.

Activitatea lui Eudoxiu Hormuzachi se desface în două: politică și științifică. Pe ambele terene el și-a făcut datoria pe deplin lăsând în urma sa opere neperitoare.

Pe terenul politic meritul lui cel mai mare este lupta purtată pentru autonomia țării, luptă înconorată cu succes. Mișcarea pentru desrobirea deplină a Bucovinei din lanțurile sclaviei galitice începe în anul 1848. Dorințele Românilor bucovineni sunt depuse în petițiunea din Iunie 1848. Cererile principale sunt: autonomia țării, cu o dietă provincială, înființarea de școli românești, o catedră pentru limba română, introducerea limbii românești la Institutul de studii teologice, alegerea episcopului de către un sinod național.

Această petiție este integrată în anul 1849 prin un memoriu prezentat parlamentului din Krensir și împăratului care petrecea la Olmutz.

Stăruințele aceste fură încoronate de succes căci prin o diplomă împărătească Bucovina este declarată la 1849 „ducat independent cu un guvern și o dietă proprie și stemă proprie. E adevărat că la 1860 Bucovina a fost din nou unită printru scurt timp cu Galizia, dar în urma petiției compusă de E. Hormuzachi și prezentată împăratului de o deputație, Bucovina câștigă definitiv autonomia.

Pentru cel ce știe ce-a suferit Bucovina și în special elementul băștin român din țară pe timpul cât aceasta a fost unită cu Galizia, — cărmătorii căreia își dau cea mai mare simțită și steargă orice urmă istorică și să înăbușe orice aspirație de cultură românească prin cele mai brutale și tiranice mijloace, — ca și pentru cel ce-și dă sama de ce-ar fi fost azi Bucovina și Români bucovineni, dacă țara noastră rămânând în dependență administrativă de Galizia, e de prisos să mai arătăm cât de mare a fost fapta generației

O poiană lângă Atena. În fund un drum din care coboară două poteci una spre dreapta, alta spre stânga. La mijloc, în stânga, un băștin mic, umbrit de tufe înflorite, unele ațoarme. Titania și e fermecată cu bucuria dragostei de Oberon. — Noapte. Palide dungi de rază lunare printre frunzele copacilor. Stele. Luminițe rătăcitoare. Liecrii. Fășii de neguri plutitoare).

ACTUL II. — SCENA I

Puck. O zână, din cealaltă parte.

Puck (din stânga). — Hei, spiriduși! Unde duci?

Zâna. — Feste rău, colini,

Măcinați, hărtoape,

Tărcuri și grădini,

Prin foc și prin apă,

Trec plutind și 'ntrec în sbor

Globul lunii călător

Și stropesc eu roza rece

Cercările ce te lasă

Doamna zânelor când trece

Peste iarba de mătăso

Cu înaltele crăie

Ce-i slujesc de jupănițe...

Pe-ale lor fuste-aurite

Vezi nici pe: sunt rubine,

Jucăuuri facile

Ale gingașelor zâne,

Pele care eu parfumat

Dar merg să strâng cre-o cățea stropi de

rouă,

S'arîn de orice floare-o perlă noată.

Cobolț greoi, te las, căci tată cine

Crătasa mea cu-alaiul ei de zâne.

Puck. — Și Căruț meu dorește, mi se pare,

Se dă aci, la noapte, o serbare.

Pășește dar săpina să n-o vadă

Căci Oberon e prea porit pe sfadă

Și dornic e de rășnare Craiul,

Fiindcă ea trăsește cu alaiul,

Ca paj, pe-un drăgătas prunc dolofan,

Răpit dă un rege indian...

Prune de furat mai seump ca n'a avut!

Și Oberon, gelosul, ar fi vrut

Să-l aibă printre scutierii săi

Să-l poarte la cînat prin munți și văi...

Dar ea nu vră cu nici un preț să-l piardă,

Cu flori în lumina și-l desmeardă,
Și și noapte 'n preajmă-i creă să-l fîdă...
Așm, când se 'ntâlnește la creă-fîntînă,
Sub feciorul de stele, în dîmbră,
Sun în hăuță, — s'apneă de gîlceavă
Și se gîlcește și hăuță se defăimă,
Că breii silfi s'ascund prin gîlci de

[spatani]...

Zâna. — Sun mîtra și alura ta mî 'nsală,

Sun, duci 'mi dau cu bine socoteală,

Ești dîhul hăuță, căruia îi spun

Cei ce te știu: „Robin-Puck-baiat-bun”.

Nu ești tu cel ce răi pe fete 'n boale,

Te-ascunzi în ițe și încurei urzale,

Faci morile să umble alundate?

Tot în împiedic unel să s'aleagă,

Că biata oaspoziă zina 'ntreagă

Asudă în zadar și nînt nu ese;

Strici rîmurile care fierb, și-adeșe

Abuți pe călători și răzi de ei;

Pe-acei ce-ți zice însă „Prichindel”

Sau „mînt Puck”, pe-acea tu-l slujști

Și chiar i-aduci noroc... Așa i că ești

„Robin-Puck-baiat-bun”?

Puck. — Eaderat,

Sunt ragahondul cel neastîmpărat,

Al nopți, și cu poaze de befon

Ades îl fac să rădă pe-Oberon,

Cînd, nechezînd cu țepete, atraj

Pe harnisariu brudie în bucaș...

Ades mă fac că-mă mîr copă în capșorul

Cîmetră, și cînd duc eu de năcurul

La gură, eu de năsur el m'arîn

Și alui curge 'n reședul ei sîn...

Ades cea mî s'afotă din bînică,

Cînd e rugată de nepoții mei

Să spu-ne basm, mî la drept seacnel

Cu trei picioare; creă să stă pe ei,

Atunci alunece: — baba se trezește,

Jos, pe podole; blăstămă, înșește,

Iar toți cîlăși fac hăz, se fin de șale

De răs, pufnese, strîmătu prin basmele

Jurându-se că de cînd sunt pe lume

N'au pomenit așa poazeșe glume...

Dar nîle-te pe-Oberon... Adio, zână!

Zâna. — Ah, uite și pe mîndra mea stăpîna!

O, dăci nău zări-o Craiul tău!

St. O. IOSIF

dela 1848 și 60, în fruntea căreia se află Eudoxiu Hormuzachi.

Reminiscențe ale acestei dependențe mai trăiește și azi, căci și azi depinde justiția și administrația căilor ferate din Bucovina de Galizia și, judecând după cele ce se petrec în aceste resorturi, în special în administrația căilor ferate, care e tot așa de polonizată ca și vestul Galitiei, ne putem ușor închipui ce ar fi fost sărmana Bucovina dependentă în toate de Galizia.

E de remarcant faptul că în anul aniversării nașterii lui Eudoxiu Hormuzachi, cuceritorul autonomiei țării, se află în fruntea administrației autonome a țării tot un Hormuzachi, Alexandru baron Hormuzachi, fiul lui Nicolae, fratele mai mic al lui Eudoxiu.

A doua mare faptă politică a lui Eudoxiu Hormuzachi este procesul ce l-a purtat în numele Cămpulungului cu stăpînura pentru recun-așterea unor drepturi, încălcate de aceasta, proces ce s'a terminat prin un compromis. „Not u. Hilferdt der Gemeinden des Moldauer Cămpulungers oaks in der Bukovina” cuprinde istoricul acestei chestiuni, iar „Morda lui Hormuzachi” vorbește generațiilor actuale și va vorbi și celor viitoare de recunoștința Cămpulungului.

Întîrind în viața politică a țării, el a fost numit în 1862 vice-căpitan, iar în 1869 căpitan al țării. cea mai înaltă demnitate în administrația țării, demnitate în care rămâne până

la moartea sa, întîmplată în 10 Februarie 1874. A fost și deputat în parlamentul central din Viena. Pentru meritele sale deosebite, împăratul i-a conferit rangul de baron. Meritele ce și le-a câștigat pe terenul științific sunt tot atât de mari și poate și mai trainice decât cele politice.

Treizeci de ani Hormuzachi a fost un conștiințios și modest muncitor în ogorul cercetărilor istorice.

Rodul acestei munci se află adunat în cele 5 tomuri de „Fragmente zur geschichte der Rumänen” — s'a dat și o traducere românească într-un tom — și în cele 3 tomuri cari cuprind peste 3000 „documente istorice privitoare la istoria Românilor culesse de Eudoxiu Hormuzachi”, publicate de Academia română, căreia i-au fost încredințate aceste prețioase contribuții de către erezii lui Hormuzachi. Academia română l-a distins nu numai cu demnitatea de membru activ, pe care i-a acordat-o în August 1872, dar i-a creat un monument neperitor numind colecția sa de documente, care se continuă, cu numele său.

Acesta e bărbatul, pe care îl sărbătorește poporul român din Bucovina cu ocazia împlinirii a o sută de ani dela nașterea lui.

Cernaui, Octombrie 1912.

George TOFAN

□ □ □

FIGURI CONTIMPORANE

AL. BĂDĂRĂU

Sunt oameni a căror preocupare de căpetenie par'că este să calce ușor în viață pentru ca pașii lor să nu lase urme precise pe drumul străbătut. Caracteristica d-lui Bădărău este pasul greu, apăsător, cu urmă adâncă. De la Bivolari până la București drumul este însemnat cu urmele original întipărite ale pașilor săi, la început de opincă, apoi de gheață când cu răsulătoare când cu tocurele scălcate, și, dela o vreme încoace, de bogate forme americane.

Cum calcă așa vorbește, așa se uită, așa trăiește d-l Bădărău: apăsător. Privirile sale, blânde de altfel, cad grele ca de plumb de sub bolta stufoasă a sprâncenelor; de picioarele sale, cari poartă boxul american cu aceiași neeleganță rusticitate cu care ar purta opinca, par'că atârână chiar ghiulele cari robesc pământului istovit un popor întreg de țărani; gesturile sale sunt colțuroase, stânjenite, speriate ca ale unui sărac care a intrat într'un salon sumptuos.

D-l Bădărău par'că nu este un om, par'că este o intrupare homerică, o evocare din Odisseea. Făptura sa pare de stâncă. Ai impresia că unde pune piciorul este de neclintit. Din toate mișcărilor, din toate vorbele, din toate trăsăturile sale caracteristice, exagerate, enorme se desprinde energie, siguranță. Lângă d-l Bădărău nu ți-e frică, — nici dacă ți ești prieten, nici dacă ți e adversar. Ochii săi mici, cari se mișcă înfiorați ca două botșoare de fox-terrier imposibil de minuscule în fața unui gustos ciolanș, inspiră mai multă siguranță decât toate societățile noastre de asigurare la un loc.

Deși vine din Bivolari, d-l Bădărău nu e ciocoi. Dar nu e nici vultur, — cum l'au poreclit unii. Vulturii trăesc în înălțimile azurate. Ochii d-lui Bădărău nu oglindesc nemărginire. În ei se reflectează pământul sur al brazdei muncite, — de pe care însă muncitorul obosit a cules roade îmbelșugate.

P. L.

□ □ □

Picături de rouă

*Plâng, în zori de ziaă, streșinile ude
De bobii de rouă rotunjite 'n noapte.
În surdina picurii dau concert de șoapte,
Un concert pe care nimeni nu l' aude.*

*Și pe când în taină streșinile plâng,
Picurii de rouă ce-au căzut pe flori
Râd din dimineață și în mii culori
Raza dela soare în corole-o strâng.*

*Boabe plâng în streșini și zâmbesc în flori.
Lacrime din streșini în potir de floare
E comoră scumpă de mângărire
E sărutul florii desfăcute 'n zori.*

*Când în nopți cu lună plopii visători
Suspina dindeamnă la tubire nouă,
Amintiri răslepe cad ca bobii de rouă;
Lacrimi pentru mine, pentru ea comori.*

Dem. A. BOTEZ

□ □ □

Cometele rășboiului Balcanic

Nu trece un singur an, ca popoarele ce formează omenirea umilei noastre planete să nu se rășboiască și nu se putea ca în anul 1912 să nu avem un rășboi, premergător poate rășboiului cel mare din 1913, dacă dăm ascultare celor pe cari cifra de 13 îi sperie.

De asemenea nu trece un an, să nu apară o cometă, cea ce facea pe cei vechi să pună în legătură apariția unei comete cu izbucnirea unui rășboi. Rășboiul dela 1877 nu a fost onorat cu nici o cometă strălucitoare și nici rășboiul balcanic din 1912 nu a fost prevestit de vre-o cometă cu coada înfricoșătoare. Poate că actualul rășboi e prea nefemeat pentru ca aceste apariții luminoase să-l onoreze cu prezența lor. Fapt este că până acum ne-au sosit două comete, dar nu dintre cele cari pot să sperie omenirea.

Cea d'întai cometă din 1912 a apărut deabia în Septembrie, descoperită de un amator astronom din Australia. Cometa a primit numele de Gale, după acela al celui care a descoperit-o. În curând a ajuns și pe cerul nostru și a putut fi observată și din peninsula balcanică.

Peninsula balcanică! Dacă ne facem cinstea de a ne scoti și noi în această salată macedoneană, apoi numai noi am văzut-o, căci pe când noi o ținteam cu micile noastre tunuri, Bulgarii, Sârbii, Grecii, Muntenegrenii și Turcii se ținneau între ei cu altfel de lunete, lunete Krupp, ce asvârlă moartea pe gurile lor.

Palid astru biata cometă Gale, căreia i-a fost dat să vie prin aceste părăgini cerești, tocmai când locuitorii planetei noastre se omoară între ei cu mai multă furie. E sigur, că, dacă cometa va trece pe lângă Marte, îi se va jelui de priveștiștea oribilă ce i-a fost dat să vază. Dar oare nu Marte e de vină? Nu e el zeul rășboiului? Planeta Pământul se află între planetele Venus și Marte. Ce-i dă Venus cea frumoasă și fecundă, îi ia Marte.

Întâi că nici în cer nu scapi de compensații. Pentru astronomii lipsa de cometă până în Septembrie era un mare necaz, cometa Gale însă a fost și ea o compensație.

În orice caz era o suprafață mult mai întinsă decât cadrilaterul Varna-Ruscuc. Am observat-o și cu ochii liberi, după ce s'a ridicat din spre ceața orizontului. Părea un norisor luminos. Cu luna i se vedea și o coadă cometașă. Sunt comete ce ni se arată herce, cele cari nu se apropie prea mult de soare. Cometa Gale se vede și acum cu lunetele, continuându-și drumul dela sud spre nord...

A doua cometă e cea numită Tuttle, o cometă pașnică, ascultătoare, care se învârtete în jurul Soarelui în 13 ani și jumătate. Nici o dată nu și-a uitat întâlnirea ce i au dat astronomii în cutare parte a cerului. Anul acesta însă ne-a păcălit, a venit mai de vreme decât trebuia și le-a fost greu amantilor cerului o mai recunoașcă. Un astronom francez, d. G. Payel, dela observatorul din Nisa, s'a apucat să cerceteze din ce pricină cometa și-a iuțit pașii și a găsit că în 1900, a trecut pe lângă giganticul Jupiter, care i-a dat stielei cu coadă mai multă vigoare, luându-i drumul. Jupiter a mai făcut de multe ori asemenea încrețuri, profitând de puterea lui de colos al sistemului solar. Bătrânul acesta are de altfel un întreg harem de comete, cari se învârtesc în jurul Soarelui, dar numai până la distanța la care se află Jupiter se depărtează de ele de astrul central. Odată, o cometă imprudentă s'a trezit în sistemul lui Jupiter, între ei și cele 8 luni ale lui. De atunci am pierdut-o. Jupiter singur știe de soarta bieteii comete.

Dar nici cometa Tuttle nu e din cele strălucitoare; de și apărută în timpul rășboiului, nu e cometa lui. Când amenințau Turcii Constantinopol la 1453, a apărut pe cer o mare cometă. Ar fi nedrept să nu apară una strălucitoare, acum când creștinii, după atâtea veacuri, își iau revanșa.

Victor ANESTIN

O TOAMNĂ

.....And I shall love her
better after death.....

Stăteam la fereastră și priveam cum se dă-
rămă o casă peste drum. Câțiva porumbei
se învârtau sus, în văzduh. Din când în când
își strâneau aripile și se lăsau să cadă până
aproape de ruinele casei. Păreau că se roagă
cu aripile strânse pe piept, să nu li se dărâ-
mea cuiburile și locurile de adăpost. Porneau apoi
în larg, depărtându-se până ce nu se mai ză-
reau. Credeai că s'au dus pentru totdeauna,
dar peste câteva clipe reveneau, ca și gân-
durile celei dintâi iubiri care se îndreaptă
mereu către aceea pe care au îndumnezit-o
cândva, chiar atunci când toată iubirea e
cînsă.

Și cad cărămizile și sfărâmurile de ten-
cuală de strivesc și îngroapă ultimele flori,
dărâmă pomii din grădina de alături, ca
și atâtea loviturile brutale care strivesc și în-
groapă ce-i mai frumos în sufletele noastre.

Deschid fereastra și privesc cum teiul de
alături își scutură frunzele, ca mulate în so-
fran. Ca și când ar fi voit să-mi lase o amîn-
te de povestiri freacăntului lor, de nopțile
senine, de parfumul florilor de Mai, câteva
frunze năvălesc în odaie la mine și, tremurând,
cad pe covorul ros, ca niște pete mari de ceară.

Și cum stau așa, aud că bate cineva la ușă.
E un prieten care se întorse de curând în
țară. Abia îl mai recunosc. Privirile lui, agere
altă dată, par obosite. În toată expresia feței
sale citești amărăciune. Zămbetul lui era ceva
din tristețea resemnării.

Stăm amândoi la fereastră și privim la frun-
zele care cad, la florile care mor, la casa care
se dărâmă peste drum.

— Toamna asta face să mă năpădească atâtea
amintiri vagi, dulci, pline de melancolie, — zise
el. Eram departe de țară. În niște locuri de-
luroase, frunzișul pădurilor de fag părea de
aramă, iar când alba vântul erau ca niște flă-
cări ce pălăie în bătaia razelor soarelui de
toamnă. Unde și unde se ivea câte un grup
de scoruși cu frunzele de un violet șters,
ori născăva artori ce păreau, între ceilalți
copaci, ca o pată mare de sânge.

Ca ultima isbucnire a vieții care avea să
amortească, inverzele iarba câmpiilor și brân-
dușele de toamnă păreau că închid, în florile
lor delicate, ceva din roșatecul spălăcit al
cerului din amurg. De câte ori văd aceste flori
mi se pare că ele au ceva din obrazul fraged
al zănelor din povești. Ciorile se ridicau și
ele ca și când ar fi voit să amintească de cerul,
ca de scroabea albastră, al zilelor de cuprător,
iar scântele erau ca niște lacrimi de sânge
pe cari le-au vărsat zănele îndurerate că mor
florile și frunzișul, că moare iubirea și viața.

Și când se lăsa amurgul, brândușele păreau
ca stele presărate pe câmp, coborâte din ră-
ceala și singurătatea haosului să asculte sim-
fonia în care plânge natura în agonie. Câte
odată simți nevoia să ascuți glasul dururilor
celor mai de jos, să suferi amar, pentru
a-ți spori puterea ca să te poți ridica apoi și
mai sus.

Tăc o clipă, se uită la un vas cu crisant-
eme care stătea pe masa mea de lucru, apoi
iar începu a povesti.

— Vezi, de toamnă, aceia mi se leagă cea mai
puternică amintire. Atunci am cunoscut pe
acea pe care am iubit-o cu toată patima și
pe care o voi iubi și după moarte.

Eră într-o grădină. Privirile ei păreau că mă
atragea ca două vânturi de foc care mă mistuiau.
Razele blânde ale soarelui de toamnă păreau
îndrăgite numai de obraji, de gâtul, de părul
și de mâinile ei. Toată lumina lor era con-
centrată asupra-i.

În ziua aceea am fugit de ea, dar chipul ei
îmi stătea mereu în față.

Peste câteva zile iar am întâlnit-o. Pare că-i
văd și acum expresia îndurerată a gurii, îi
văd ochii cu privirile rădăcite, simt lupta care
se petrece în sufletul ei.

IMN EROIC

Cu foc Balcanii se 'ncunună ca 'ntr-o poveste 'ngrozitoare —
Românul însă nu mai știe de spaimă să se înfioare
Și astăzi, mândru de-al său Rege și de-o străvechie bărbăție,
Înzecălor în stăruia jărel, dar nencelat prevăzător,
Senin privește 'n ușiile
Și stă cu arma la picior.

Să bubule năpraznic tunul, sau chiar pândescă-l ure-o trădare, —
Nimic nu poate să cîntească măreția lui neturburată.
Când ești viteaz, și mintea-ți este ca și simțirea de 'nțeleaptă...
El ce știe la timp să moară, puternic este prin răbdare.
Nu-l clevești: Românul-așteaptă
Și demn e de-al său Rege mare.

În zări de sânge mohorâte apusă pare Semiluna
Și falnica împărăție pierită pentru totdeauna —
Dar când primești noul se 'nălță în locul celui care trece,
Însuflești atunci Românul e un erou fără pereche
Și unul face-atunci cât zece,
Iar toți cât Roma veche!

21 Octombrie, 1912, București.

ORESTE

Ceeace spun zămbetele strengărești, chipurile
de gene studiate în oglindă ale amantilor co-
muni e ceva care nu se poate numi. În nici
un caz nu e iubire.

Iubirea adevărată transformă sufletele, și
aceste transformări sunt dureroase.....

Mereu îl purtam chipul în gând și, cu fiecare
clipă, adăgam ceva la frumusețea ei.

Mi se părea că sunt un sculptor care cio-
pleste în marmură cel mai frumos chip pe
care îl poate concepe imaginația lui. Și ac-
perea de sărutări și de lacrimi fiecare fir
de păr pe care îl cîșalam, fiecare cută a pleo-
pelor, și gurița, și gâtul, și degetele ei. Lacri-
mile mele o făceau mai albă, mai străluci-
toare. Îi sărutasem ochii odată și mereu îi
simțeam pleoapele moi și dulci sub cari i se
sbăteau ochii ca și când i-ar fi ars căldura
guri mele.

Simțeam atâtea armonie în suflet, încât fu-
geam de orice șgomot, de orice prieten care
mi-ar fi putut nimici această armonie.

Și toamna aceea era atât de frumoasă și
întârzia mereu ca și când i-ar fi fost și ei dragă
iubirea noastră. Câte gânduri frumoase mă
năpădeau în nopțile senine. De câteori mă-
aminte de nopțile acelea, când stelele păreau
ca niște flăcări albastre cari pălăiau în ne-
cuprins, ca și când un vânt ușor ar fi ame-
nintat să le stingă, de farmecul acela sfânt,
neînțeles care se coboră din cer, socotese că
cele mai frumoase gânduri ale noastre ni le
aprinde și ni le înarpează cerul. Toată poezia,
tot frumosul n'avea niciun pret, pentru mine,
dacă nu adăga ceva la strălucirea frumuse-
ții ei....

Odată însă, într-o adunare, un individ cu
ochii mei și cu două globulețe de sticlă pline
cu cenușă — semănau cu ochii de oare — cu
mustăți blonde ca niște rădăcini atase ale
unor plante de apă, cu nasul mare și încoavite
ca spatele unui arivist neghiob, cu urechile
subțiri, aproape transparente și pârsoase ca
niște foi de salbă moale, o vorbea de rău.

Mă cutremuram, îmi ardeau creeri în cap
și mă simțeam că mi se strânge cineva inima într'un
clește înroșit.....

Seara, când am rămas singur în odaie, părea
c'o simt lângă mine și îi văd ochii înlăcrimați.
Părea că o putere nevăzută ne ducea într'un
abis și că deasupra noastră se scuturau frunze
moarte și umede ale arborilor din grădina
în care ne văzusem pentru întâia dată și ne
înveleau ca un giulgiu. O simțeam tot mai
aproape.

Dar îndoala mi se așezase în suflet și stă-
team nopți întregi în prada gândurilor.

Când am auzit însă pe unul citind, prietenilor
lui, o scrisoare a mea în care așternusem ceva
din simțirea ce aveam pentru ea și pe care o
avea dădăna, am crezut că-mi pierd mințile.

Vedeam ovalele literilor din scrisorile mele
înșirându-se, legându-se unele de altele și
formând un lanț care îmi cîrpea capul,
pieptul, mințile și tot corpul și se strângea
mereu, strivindu-mă.

Accentele grave păreau ca niște vârfuri
de săgeți ce mă fulgerau în inimă, iar cele
circumflexe se măreau până ce se făceau ca
niște unghii negre ale unor degete nevăzute
și năvăleau să-mi scoată ochii. Simțeam că
mă prăbușesc într'un abis de foc.

De atunci am pornit să sfarm chipul stră-
lucitor pe care îl purtam în suflet.

Viața dezordonată, furia cu care îmi risi-
peau ce aveam mai sfânt în ființa mea, a făcut
să dispară chipul ca și cum ar fi pierit o umbră;
dar odată cu el am distrus tot ce era poezie,
tot ce era ideal în mine. M'am întors apoi în
țară.

Și când am simțit pustul vieții, mi-am dat
seamă că frumusețea pe care i-o atribuisem
ei nu era decât frumusețea sufletului meu, că
eu însuși-mă înălțasem pentru a o înălța
pe ea.

M'am dus la țară. Și acolo unde, nu-mi mai
spunea nimeni nimic de ea, nu-mi mai înve-
nina nimeni sufletul, iar începam s'o iubesc.
Îi lertasem toate înconștiențele, o simțeam
aproape, o vedeam în vis, o auzeam chemân-
du-mă pe nume. Și dimineața, când se des-
chideau florile zorelor urcate la fereastra
mea, părea că vin să-mi soptescă numele
ei. Fiecare floare din grădina părea întristată
că se va scutură aci și nu va împodobi anul
ei. Și iar ne scriam ca altădată, iar ne iubeam.
Când ne-am întâlnit însă ochii noștri nu-și
mai spuneau nimic. Eram alții. Cea ce ni se
părua că e dragoste reînviată, era puterea
amintirilor, glasul blândului trecut.

Vedeam bine că eram străini. Cei de altă-
dată, cari se iubiseră, cari suferiseră atâtea
erau ca două umbre.

Și când ea a vrut să-mi prindă o crisantemă
albă în d-eptul minții, deodată s'au scuturat
petalele florii și, tremurând, au căzut ca niște
fulgi de zăpadă, la pământ.

Ne-am privit cu ochii umezi de lacrimi.
Petelele crisantemii se scuturau pe mor-
mântul iubirii noastre.

D. N. CIOTORI

LUCIRI DE BĂIONETE

D. N. Iorga își termină un articol din „Neamul Românesc” cu următoarele cuvinte:

„Răzimate pe mijloacele lor, tari de succesele lor, legate strâns prin unirea lor, ele (popoarele balcanice) cunoscă a cere ca în cuprinsul pământului stăpânit și eucert de ele să nu se amestece alții cari n'au scos niciun ostăș pe câmpul de luptă, unde n'au de urmărit niciun scop legitim, niciun interes național netăgăduit.

„Și, dacă noi am fi suferit mai puțin din partea acestei trufase Europe a capitalelor acaparante și a diplomației imperative, care nu ne-a apărut niciodată, dar a știut să ne împiedice totdeauna, și încă am saluta cu toată bucuria — orice ar crede *aceia cari așteaptă ca o pomana Silistra* din partea aceleiași disprețuitoare Europe — tentativa de eliberare făcută, într'un ceas mare, de vecinii noștri”.

Glăsuț marelui nostru istoric nu răsună, de astădată, singur. Aceiași notă am mai auzit-o. Inșiși d. Take Ionescu, — sufletul actualului guvern, — dacă nu a vorbit de „pomana Silistrei”, a grăsit însă, într'o cuvântare rostită la clubul partidului său, accente de un lirism întărit pentru victoriile Balcanicilor și, în deosebi, ale Bulgarilor.

Mărturisesc că, în simplitatea mea, nu înțeleg nici pe d. Iorga nici pe d. Take Ionescu. Marile succese ale Bulgarilor merită desigur admirația tuturor; ar fi meritat-o și mai mult dacă danșii, în loc să aibă a face cu niște hoarde dezorganizate, nepregătite și demoralizate, ar fi avut cu o armată cel puțin de aceiași măsură cu a lor. Dela admirația însă pentru organizarea ostășească și avântul sufletelor al Bulgarilor și până la bucuria ce noi, ca *Români*, trebuie să simțim pentru izbănzile lor, e o mare distanță.

Orice ar împune autoritatea unui istoric ca d. Iorga și a unui bărbat de Stat ca d. Take Ionescu, poate că se vor mai găsi Români cari, ca și mine, să aibă îndrăzneala — și nerozia, dacă vreți, — de a mărturisii că succesele Bulgarilor nu-i bucură de loc. Din potrivă, dacă nu-i înspăimântă, dar cel puțin îi preocupă.

Se va zice că nu suntem nici idealisti, nici umanitari. Se poate! Acei cari credem însă astfel, știu că suntem Români și că ceea ce ne preocupă, în primul rând, nu sunt interesele și idealurile *altora*, ci interesele și idealurile *noastre*.

Acei cari își închipuie că Bulgarii, odată învingători, se vor multumi să se odihnească pe lauri biruinții și să aspire, a împărtași cu noi, mișuna de cultură în Orientul Europei, se înșală amarnic. E prea multă putere de viață și de expansiune într'înșiși pentru ca acest rol să-i încante. Poporul, ale cărui steaguri fâlfăie astăzi pe țărmul mării de Marmara iar mâine vor fâlfăi pe țărmul Bosforului, va căuta desigur să pună Dunărea, între danșii și între noi, pe toată întinderea hotărului său de miază-noapte. Bulgarii n'au

CÂNTECUL FIERARULUI

(După ALBERT DELPIT)

Se uită cu grije fierarul
Spre fierul adus la călăt:
Alătă cu foalele țării...
De lucru-i acum pregăt,
Iși scoate 'n sudori existența,
Dar muncii l-aduce prinos,
Și cântă de zor în cadența
Ciocanului greu și lucios:

— „O fierule! 'n lume, ca toate,
Al inima la, când prelungi
Suspine să 'ngâne ea poale,
Eu singur le-aud, când le-oi scoate
Din țărul aprins, ce-o s'alungi?
— Fierarule, plânsu-mi să-ți spună
Ce negre dureri făurești;
Răsboiul cu ura-i nebună
Sosește când nici nu gândești.

— O fierule greu, secerișul
Adeș scapă țara de jug.
Să face din țără țigul
Te cră pământul sub plug?
— Fierarule, cât ție de mare
Gregalet! Făcuți pe furis
Chiar coasa răsboiului, care
Distruge orice seceriș.

— O fierule, fi-vel o cruce
De-acelea 'nvele 'n mistec,
Sub care, blând, mama se duce
Să-și murmure ruga la cer?

— Fierarule, visul dăramă,
Făci tu făurești cu-al tău țăr
Femele lacrimi de mamă
Ce ruga și-o 'nalță 'n zădă.

— O fierule, limbă de clopot,
Preț-le; deparie, pe plat,
În duo cu-al apelor șopot,
Să cânți înviera lui Măi.
— Fierarule, alu-i facin:
Întreg Orientu-i în fec:
Suna-voia, sinistru, locsinul
Popoarelor țără noroc.

— O fierule! atunci fii mai bine
Savanului grav de țolos;
Ei toată-o-menirea o jine
În creșterii lui de colos.
— Fierarule, ades împlăneală
Destăgură drame lumești,
O schiță să-i curme suflarea
Tu poate acum făurești.

— O fierule! știți și tu grija
Ce-o poartă, de țol, Dumnezeu,
În care n'o s'ia să fii schiță,
Ci legăan copilului meu.
— Fierarule, oastele s'orată;
E vremea! Te-oște din cânt;
Tu, val! făurești o lopată,
Să sope mai mult de-un mormânt!

Radu D. ROSETTI

renunță și nu vor renunța la Dobrogea, — la pământul acesta care odinioară *al nostru* a fost și pe care l-am recăstăgit prin sângenele nostru și prin sfășierea trupului nostru. Să nu ne închipuim că, dacă spre miazăzi vor ajunge să realizeze cu atăta strălucire, visurile lor cele mai îndrăznețe, danșii vor uita că au și la miază-noapte un vis, mult mai modest dar tot așa de scump de realizat.

Aceasta însă nu putem s'o îngăduim. Dobrogea nu este pentru noi numai o chestie de demnitate națională, e și o chestie de independență economică. *Nu putem renunța la nici-o palmă din marea, pe care am cucerit-o și tot ceea ce poate să ne întărească acolo stăpânirea noastră e dreptul nostru cel mai legitim.*

Sporirea exagerată a puterii bulgare, ruperea echilibrului balcanic, nu pot însă decât să ne-o primejduiască. Că ni se pot face asigurări de prietenie, că ni s'ar putea da chiar hârtie la mână, — toate acestea nu au nici-o valoare reală. Ceea ce are valoare este *puterea noastră* mai mare decât *puterea lor*.

Iată pentru ce eram datori să facem toate eforturile pentru ceacea s'a întâmplat și nu se întâmplă. Nu le-am făcut. A fost o mare greșală. Existența Turciei are pentru noi una din garanțiile viitorului. Și de aceea, întrucât sta în puterile noastre, trebuia să împiedicăm loviturile împotriva-i tocmai în momentul ei cel mai critic: în acela care, cu fatalitate, trebuia să urmeze Revoluțiunii, după ce totul fusese dărâmat și nimica înclădit. Acest moment au știut să-l prindă Bulgarii. A fost din partea lor, actul cel mai cuminte. A fost însă din partea noastră, pasivitatea cea mai periculoasă.

Popoarele care greșesc nu trebuie însă

să se tânguie. Când simt într'însele puterea de viață, pe care o simțim în noi, ele cantă nu că deplângă ceea ce nu s'a făcut ci să pregătească ceea ce trebuie să se facă. Actul I al dramei balcanice s'a jucat sub ochii noștri dar fără de noi. Ce v'a fi actul II, nu știm încă: Va fi conferința europeană? va fi războiul european?... Să fim pregătiți și pentru una și pentru alta. Și să ne pregătim, nu ciupind coardele lirei spre a cântă vitejia vecinilor noștri de peste Dunăre, ci spunând limpede și tare că avem dreptul nostru de a ne amesteca în treburile Balcanului, — drept pe care ni-l dau interesele noastre ca Stat și ca rasă.

Să fim însă conșinși că, dacă îndărătul acestui drept nu vor luei băionetele ostășilor noștri, glasul nostru va răsună în pustiu.

Nu cu accente lirice se întăresc Statele, ci cu zăngănit de arme.

C. BANU

□ □ □

Notele săptămânii

— Nouii academicieni francezi —

Capla Academiei franceze adăposteste două nemuritori de curând aleși: un ostăș, generalul *Lyautey* și un filosof *E. Boutroux*.

Alegerea generalului *Lyautey* în locul rămas vacant prin moartea lui *Henry Houssaye* era asigurată cați toți ceilalți candidați se retrăseseră de mai înainte, vrând să aduca un omagiu întregii armate franceze în persoana celui mai strălucit dintre reprezentanții săi actuali. Prin aceasta ilustra Academia a continuat tradiția care domnește dela început în conducerea ei, anume de a avea totdeauna în mijlocul nemuritorilor reprezentanți ai capacității militare. Conde, Turenne și mareșalul de Saxa avuseseră aceiași onoare. Acesta din urmă se arătasă însă mai puțin sensibil la onoarea acordată de Academia,

căci răspunsese, de pe câmpul de luptă dela Fontenoy, marelui de Noailles co-înnunțase alegerea, cu aceasta fraza lapidară și prea puțin respectușă pentru ortografie: «Cela me va comme une bague à un clou». (Asta mi se potrivește ca un inel unei pisici).

Generalul Lyauté a fost votat de Academie pe când se găsea în Maroc în mijlocul acțiunii de pacificare prin arme cu care l-a înșarcat guvernul său. În loc să facă obicinuitele vizite de candidat postulând sufragiile celorlalți 39 de nemuritori el făcea vizite cu tunul Berberilor răsculați la Fez, la Caza-blanca, la Marakech și la Mogador, de unde trimitea scurte rapoarte elocvente către guvern după fiecare succes de război și de pace ce-l obținea.

Dar generalul Lyauté nu e numai un militar fără nici o atingere cu literatura; el a scris pagini, puține nu-i vorba, bogate în gânduri care au exercitat multă influență în curcubet militara. Dupa articole de acum douăzeci de ani, publicate în *Revue des Deux Mondes*, unul asupra rolului social al ofiterilor și altul asupra rolului colonial al armatei, au servit de directive pentru formarea cadrelor ofiterilor după aplicarea integrală a serviciului obligator și la conducerea acțiunii coloniale franceze în scopul organizării temeinice a teritoriilor pacificate cu arma.

Academia franceză, prin alegerea generalului Lyauté, a ținut să arate că intelectualii știu să prețuiască acțiunea oamenilor care duce pînă departe pe globul pămîntesc influența franceză de *pupă*, și completează astfel înținderea cugelării franceze. La urma urmei nemuritorii francezi au, poate, dreptate: și faptele merita o rasplata în lumea aceasta.

De azi înainte să se știe: la Academie se poate ajunge și cu tunul, nu numai prin protecție.

✱

Emile Boutroux e unul dintre cei mai vechi reprezentanți ai filosofiei noi. Sunt mai mult de cincizeci de ani de când cuvântul și scrisul său ilustrează filosofia franceză, cu tot atât de multă originalitate pe cât de restrânsă în f. fecunditate. Aparut într-o vreme de pozitivism exclusiv, de încredere nemărginită în atotputernicia Științei, Boutroux a cautat dela început să redea vieții drepturile sale în fața determinismului sec al legilor științifice și de aceea, în scrierea sa inaugurală, *Contingenta legilor naturii*, a demonstrat că domeniul strictului determinism se micșorează cu cât ne ridicăm dela natura moartă, la viața organică și apoi la viața sufletească umană, în care domnește sentimentul justificat al libertății de acțiune.

Astfel în acest mers evolutiv al creației și un progres cu desăvârșire impronunțabil și prin aceeași clar, în afara de legile științei. În natura rămâne loc pentru contingenta, adică pentru o activitate spontană, cu nepunțința de determinat, dar în armonie totuși cu desvoltarea vieții universului întreg.

Aceasta idee fecundă a urmat-o Boutroux în arta, în religione și în morala, cărora le-a daruit directive noi și multe gânduri de o puternică originalitate. În cugelătorul american *William James* a întâlnit oarecum personificarea gândurilor sale și a înclinat amintirii lui un volum care e dintre cele mai expresive pentru mișcarea filosofică a vremilor noastre.

Boutroux este unul dintre cei mai străluciți și mai iubii profesori francezi, pentru că la darul său de a prezenta ideile într-un chip limpede, elegant și oarecum patetic se adăuga seninătatea blândă a fiziei sale, pătrunderea glasului său dulce și îndepărtat ca un ecou al unor gânduri de o profunzime inaccessibilă și gestul său prietenos și calm, gestul unui înțelept al tuturor părerilor și al tuturor frumuseților.

Academicii franceze nu-i e groază de filozofi și, după cât se pare, ea nu se înșeală în alegoriile sale.

Const PAUL

CRONICA MUZICALA

Sala Ateneului. — Concertul Lucien Capet — Cella Delavrancea. — Al 2-lea Concert simfonice cu concursul violonistului Lucien Capet.

Și anul acesta, a venit Lucien Capet, sa ne aduca cuvântul cel bun: slăginea muzicală nu putea fi mai demn inaugurată.

În ambele concerte ale marelui violonist numele lui Beethoven figurează la locul de cinste. Cu *Sonata lui Kreutzer*, *Romanța în fa și Concertul în re*.

Am fost sub farmecul sonorității armonioase, nuanțelor rigurose sustinute, clarității constante, stilului simplu și tot deodată mare, puternic, expresiv, pătrunderei intime, în fine, interpretării înalte și de săvârșite ale violonistului considerat printre cei mai de seamă interpreți beethoveniani chiar în Germania unde domnește credința ca numai inima germanică poate concepe și traduce pe zeul din Bonn.

Niciolăa n'am auzit redată în mod mai expresiv, variațiunile *Sonatei lui Kreutzer* și *Aria* lui Bach în care a domnit un ton plin, fara *portamento*, și mai cu seama, fara *cribrato*. — a cel oribil *trillato* de care se abuzează atât de mult și unde coarda suna aspru și lemnul sforăie — *Aria* lui Bach devine agustă sub arcușul lui Lucien Capet.

Sonata lui Cesar Franck, a executat-o astfel cum e: ca una din cele mai puternice poezii ale pasiunii omenești pe care a produs-o vreedata muzică, cu preludiul ei senin, aduvarata voce a amorului, limbajul cu vesnic vorbeste și care face din muzica un cuvânt debrăcat de minciunile vorbelor. Aceasta muzica nu-ți sugerează nimic material; ea nu e nici pitorească nici descriptivă; ea desfasura epizode de pasiune, de capriciu, de voluptate lirică, de durere adăuna, și se sfârșește printr-o explozie de veselie al carei ritm e produs din toate sfărâmurile durerei.

În *Poena* lui Ernest Chausson, violonistul francez a știut să redea opera delicată a uneia din inimele cele mai curate de artist, a discipolului reșățăat al bunului Cesar Franck. — Și cât de bine a lălmăcit interpretul, emoțiunile acelor pagini atât de înalte concepute, atât de frumos realizate! — Poetul subtil, de o sensibilitate adăuna și melancolică, muzicianul inspirat, amic al naturii, a gasit în Lucien Capet, un interpret neprețuit și demn de deviza școlii franceze: *Libertate, Sinceritate, Claritate!*

În cea mai strânsă legatură de gândire, a fost D-ra Cella Delavrancea, o tovarășă demna a marelui violonist, în *Sonata* lui Franck și în *Sonata lui Kreutzer*.

Apoi, ne-a încântat pianista noastră, în pagini de Chopin și de Schumann. D-ra Cella Delavrancea, știe sa pue în relief, goșia polifonia. — Grație virtuozității sale, ea parvine a da tuturor vocilor o importanță egală, făcând astfel ca polifonia să fie apreciată în mod clar. — Iusa pe lângă acest dar al *tegetului*, pe lângă arta de a face să cânte în mod expresiv o voce, ea mai știe să scoala la iveală o alta voce într-un *staccato* accentuat, pe când o a treia voce va interveni, la rândul ei, cu un caracter personal unificându-se tot deodată într-o perspectivă generală și aceasta nu poate fi realizat decât de o fire superioară ca aceea a D-rei Delavrancea.

Al 2-lea concert simfonice, pe lângă bucuria artistică a lăna și rara ce ne-a pricinuit-o narele violonist Lucien Capet, ne-a mai dat prilejul să gustăm și binecuvintele *Sinfoniei reginei* în *si bemol major* a lui Haydn.

În secolul acesta de sisteme care uneori se apropie mai mult de logaritme decât de arta muzicală, o pagina de Haydn e binevenită.

Batrânul patriarh al simfoniei e prea mult lasat uitării de o vreme încoace și e nemerita ideea de a-i consacra cât mai des, un loc pe programele actuale în care polifonia modernă își desfășura adesea efectele orches-

trale cu o afară din cale sgomotoasă indisciplinată.

Cât de dulce și de binefacătoare e senzațiunea co-înnunțării simfoniei lui Haydn, prin claritatea ideilor, bogăția desvoltărilor, logica armoniei. Fiecare lucru e la locul lui; asemenea unui izvor limpede, cîntărea dulce printre acele pagini, un stil simplu și elegant.

Lui Haydn datorim proporțiunile armonioase ale simfoniei, acea eleganță a formei cari au calauzit începuturile genialilor Mozart și Beethoven și cari se recomanda încă azi adevăraților muzicieni.

Apoi, simfonile lui Haydn, — el n'a scris, mai puțin de o sută dona zeci și cinci, — se potrivește cu orchestra noastră de proporțiuni restrânse, considerabil inferioară ca număr, orchestrelor din centrele muzicale mai importante.

Uverturile *Coridan* de Beethoven și *Sakuntala* de Goldmark, au început și sfârșit concertul; soarta interpretării lor n'a fost aceluși fericită pentru paginile otogenarului ungur, ca a lasat de dorit pentru acelea ale lui Beethoven. — Partea orchestrei însă, în poena lui Chausson și în concertul Titanului, a fost redată cu multă îngrijire și cu o discrețiune, — mai cu seama în subtila opera a lui Chausson, — ce trebue semnalată.

M. MARGARITESCU

□ □ □

CARTI NOI

Zăna din fundul lacului, de N. Davidescu.

Cu poetul Davidescu intrăm în plină subtilitate simbolistă și rămânem sub vraja frumuseților strani în mijlocul cărora apare *Zăna din fundul lacului*. E o serie de tablouri în care se impună aural noptilor de vară cu umbra tainică a apelor moarte, în fundul cărora e ascuns palatul de granit al zănei. Spre acest palat un vrăjitor îndrăgostit de zăna pogorât într-o călătorie halucinantă, luminată de cele șapte candelabre de aur, care luminează cele șapte vămi ale văzduhului și, când Goce vrăjtorul ajunge să-și atingă visul unei vieți întregi, îl învalui moartea cu valuri reci de apă... și poemul în proză se sfârșește.

Poemul e scris cu îngrijire, cu multă îngrijire; un anumit simț de simetrie îl ordonează fragmentele într-o construcție simplă și armonioasă — căreia nu-i lipsește însă oarecare convenționalism și oarecare prețiozitate. Stilul e plin de imagini noi, unele precum, atele bătătoare la ochi și în orice caz interesante. Poetul nu ne dă niciări descrieri palide sau expuneri abstracte, ci traduce totul în imagini concrete și vii; aceasta îi e caracteristic. Dar frică mi-e ca această însușire să nu-l ducă la manierism — la care se sfârșește și inspirația și arta și începe operația voluntară de rețușare a unor vechi clișee și de reînnoire a unor vechi atitudini. E atât de mult reflexiune și deci atât de mult artificiu în această artă, încât la fiecare pas e pricemie să se vadă *metoda* de lucru a artistului, când totul apare ca un joc intelectualizat, ca o virtuozitate sterilă.

Scriind aceste am înainte-mi întreaga mișcare *futuristă* — dela extrema sa dreaptă până la extrema stângă — în curentul căreia pare a se găsi și poetul Davidescu.

Simbolismul său nu e nici limpede ca o alegorie, nici obscur, ca în acele producțiuni ultra-moderniste, în care un înțeles rămâne să se desprindă doar din cioncirea mecanică a cuvintelor. *Zăna din fundul lacului* e, mirajul îndepărtat al dorințelor, care să zărește ca o realitate tangibilă o singură dată, în cele din urmă clipe, în străfulgerarea morții; e visul pe care-l purtăm cu toții în sulete și pe care nu-l atingem niciodată, pentru că e dat de abia să-l întărim când pleacă pe mări tremurătoare ușor înainte de a se închide pentru totdeauna.

De altfel întreaga estetică simbolistă ar so-

CRONICA TEATRALA

TEATRUL NAȚIONAL: Ali-Baba, feerie în 8 tablouri, în versuri de d-l Mircea Demetriad.

coti că e împietate din parte-mi să încerc a desprinde un gând schematic dintr-o țesătură atât de complexă și subtilă de imagini și de intenții. Abia am schițat un gest timid, și mă opresc. *Zăna din fundul lacului* trebuie gustată picătură cu picătură ca o licoare fină ce se insinuază încet-încet pentru a-ți învalui sufletul cu puterea ei vrăjitoare.

Cei mai de seamă, piesă în două acte, de C. Răuleț.

D-l C. Răuleț e bine cunoscut amatorilor de teatru. Cei ce-l cunoșteau ca și cei ce nu-l cunoșteau încă, vor face descoperiri pe cât de noi tot pe atât de plăcute în piesa pe care o publică d-sa acum: *Cei mai de seamă*. Și subiectul e mai grav, și tratarea mai literară, și dialogul mai concis. O singură dificultate, asupra căreia se poate trece mai ușor chiar decât cum a trecut autorul: se pare că subiectul nu e verosimil.

Iată ce se pare straniu în piesa d-lui Răuleț: Manovici, scriitor și deputat ministerial, unul dintre *cei mai de seamă* în lumea noastră politică, e în realitate un figurant și un papagal, pentru că tot ce scrie și vorbește el e opera unui corector de gazetă, Răzor, un prieten de școală, un artist dezinteresat, înarmat de nevasta lui Manovici și lucrând pentru el ca să poată sta în preajma celei adorate cu sfințenie, în taină.

Manovici e de un egoism brutal și îngust, îngămfat de situația sa nemeritată, nerecunoscut și perid; el se opune la căsătoria fiului său cu fiica lui Răzor, pentru că un om ca el nu poate să se compromită luându-se de noră o fată de corector și, când află că Răzor lucrează pe ascuns la o operă pe care vrea să publice sub propria semnătură, demascând astfel pe figurantul de până atunci, nu stă la îndoială să pună foc casei lui Răzor, să fure manuscrisul acestuia și să-l distrugă. Răzor, când află de pierderea definitivă a manuscrisului se revoltă și vrea să se răsună; dar când mai află și de iubirea vinovată a fiicei sale, nu mai poate rezista și o moarte fulgerătoare îl lovește în casa lui Manovici.

Triumful acestuia însă nu e deplin, căci, în mijlocul felicitărilor pentru noua sa demnitate de ministru, mai e un suflet cinstit care să-i reamintească crima făptuită împotriva celui ce l'a creiat; e nevasta sa, care-l iubește în taină pe Răzor și care cunoaște toată joshnia sufletului ei a bărbatului ei; ea îl părăsește cu scârbă și groază.

E drept că acest tip de *negru* e, chiar prin definiția sa, necunoscut și aproape întotdeauna necunoscut; doar istoria de ne desvăluie uneori pe câte un mare impostor, a cărui întreagă operă să fie datorită altuia, necunoscut, obscur. De aceea cred că nu trebuie să se îngrijească d-l Răuleț de acuzările de neverosimilitate.

Ca să putem judeca valoarea întreagă a piesei, așteptăm să o vedem pe scenă; perspectiva de acolo e cea mai justă. Se poate spune totuși de acum că piesa conține o personaj nou și caracterizat cu multă incizivitate: e Manovici. Vulgaritatea suficientă a sufletului său, îndemânarea grosolană cu care caută să țină ascunsă realitatea sub aparență și brutalitatea cu care își apără minciuna sunt redată în trăsături atât de precise, încât numai din cîntre se înfiripează înainte-ne personajul, plin de viață și de adevăr. Celelalte personaje sunt epizodice și șterse, în raport cu principalul erou. Cu un fel de ironie amară în fața optimismului curent, autorul le amuțește sau le distruge în calea triumfătorului Manovici, pentru să ca pedepsirea virtuții să fie deplină. Eră, însă, acesta singurul mijloc pentru a păstra caracterul de verosimilitate al piesei și a face din ea un imn pios *ne-emoșionant*, *făuritori de glorie* gazetarilor.

Sub bune asprime așteptăm reprezentarea piesei d-lui Răuleț.

C. Sp. HASNAȘ

□ □ □

Sunt foarte plictisit că nu pot împărtăși indignarea exprimată de cea mai mare parte din cronicarii teatrali, cu prilejul reprezentării piesei d-lui Mircea Demetriad. Cer erare dacă îndrănesc să fac „opinie separată”. Parerea mea este însă că nici cuvântul „bălciu”, nici cuvântul „rușine” nu le-a meritat Teatrul Național în această împrejurare. Sau, ca să fiu mai precis, asemenea cuvinte nu le-a meritat prima noastră scenă din pricina d-lui Mircea Demetriad.

Cu părere de rău trebuie să constat însă că Teatrul Național ne silește să fim violenți dela o vreme încoace din cauza interpretărilor abuzive pe care ni le dă. În *Visul lui Ali*, afară de d-nii Bărsan și Belcot, nimeni nu e la locul lui. E de ajuns să relevăm că rolul principal, Ali-Baba — un cărpaci cu suflet de poet și minte de cugetător, o fire exaltată care în vis trăgește cel mai cutremurător roman de iubire — este interpretat de d-l... V. Toneanu.

Niciodată nu am contestat talentul de comedie al acestui viitor artist, înzeștriat cu o vervă și o putere umoristică prețioase și mai ales cu o fantazie care abundă în efecte burlești. Oricât de inteligent ar fi însă un asemenea artist, — și d-l Toneanu este, desigur, foarte inteligent, — nu va putea niciodată să intruzeze cu convingere, și să poată mișca prin intruparea sa, pe un erou de iubire, evocat într-un cadru fantastic de vis. Se împotrivise succesul: glasul care nu e cald și nu e catifelat, gesturile colțuroase, lipsa de avânt în rostirea versurilor.

De-aceia, dacă *Visul lui Ali* nu va avea succesul material pe care direcția Teatrului Național l-a prevăzut când și-a cheltuit toată rezerva financiară pentru a-l monta, vina nu va fi numai a autorului. Din poivă, credem că d-l Demetriad are cuvântul să fie nemulțumit de modul cum i s'a interpretat lucrarea.

Aceasta nu înseamnă că *Visul lui Ali* este un cap-d'opere. De altfel, nici autorul nu pretinde aceasta. Mai mult, d-l Demetriad vrea să ne facă să înțelegem că *Visul lui Ali* este o lucrare pe care nu pune mare preț, de oarece a scris-o în grabă, — în două nopți. Ironiile soartei sunt neprevăzute! Să-ți încordezi puterile în graba febrilă de a scrie o piesă în versuri în două nopți și apoi să aștepti douăzeci de ani până ce această lucrare să vadă lumina rampei!

Să nu se supere d-l Demetriad, dar am fi preferat ca graba d-sale să fi ținut douăzeci de ani și întârzierea Teatrului Național de a-l reprezenta opera să fi durat două nopți, *Festina lente!* Pe cât se pare, preceptul lui Horațiu azi nu-l mai urmează decât... Teatrul Național. Dar trebuie să recunoaștem că lui îi este înțeles acest precept. Dacă s'ar grăbi mai puțin înscot direcția primei noastre scene să reprezinte unele piese, și *Ali-Baba* și *Rea-Syleia* a lui Scutrescu ar fi avut, la timpul lor, succesul meritat.

*

Ideea fundamentală din *Ali-Baba* este originală, — bine înțeles, vorbim de ideea dramatică. Un turc din Alexandria (Egipt), cărpaci de meserie, chior, sărac, urât, murdar, după un chef, adormea cu capul pe masa unei cărciumi. Și-atunci:

Ochiu 'nchis afară, înăuntru se deșteaptă...

Și ce vede bietul Ali? Se vizează îndrăgostit de frumoasa Azora (d-na O. Bărsan), nevasta guvernatorului Husein-Pașa. Prin ajutorul misterios al unui inel magic, dat de Egira (d-ra E. Ciucurescu) — inel care are puterea vrăjitoare de a-i îndeplini toate dorințele — Ali străbate în haremul pașalei și fărâncă inima cadănei doritoare de o idilă dragăstoașă.

Și idila începe între prințesa și cărpaciul, o idilă caldă, parfumată, înșelătoare. Cadăna e surprinsă pe valurile mării infuriate de furtună, în tovarășia soțului ei. Barca se răstoarnă; Husein-Pașa se înecă; Azora e salvată de brațele vâjnoase ale îndrăgostitului Ali.

Frumoasa prințesa, mișcată de devotamentul eroic al sclavului ei, consimte să fie a lui Ali, pe care inelul magic îl transformă deodată într-un prinț fermecător.

Ca două îndrăgostiți din poveste, Ali și Azora intră în splendidul palat al Profetului. Acolo cadăna află taina inelului fermecat, pe care iubitul i-a face dar de iubire. Azora îi cere îndeplinirea tuturor capriciilor pe care i le inspiră fericirea de lumină, culori, parfumuri și sunete, Azora, sătulă de-atâta splendoare și doritoare de a rămâne singură cu Ali, aruncă inelul vrăjitor. Într-o clipă și castelul Profetului, și luminile orbitoare, și stofele bogate dispar în noaptea din care le-a scos liliacul cu bagheta ei magică.

Atunci Ali se deșteaptă, în cărciuma în care l-am lăsat la începutul piesei. Iși dă seama că tot romanul lui n'a fost decât un vis, că a rămas tot cărpaciul chior, murdar și nepreciposit care era, — și pleacă la lucru, roșind, amărît, versurile cari încheie feeria:

*Făptură ticăloasă n'ee necepe iară traul,
Perdeaua ta de neguri mi-a 'nchis pe ceacuri
(trăul);*

*Ași preă să știu pe lume la ce-bună trezie
Când slava și iubirea ne-o dă numai beția.*

*

Un vis de copil sau de om beat, — tot una e, — aceasta este lucrarea d-lui Demetriad. Nu trebuie să-i imputăm autorului dacă într-o noapte de melancolie, a vrut să fie câteva ceasuri copil, cu să miște pe copilul ce doarme chiar în cel mai matur om. Am venit la *Visul lui Ali* hotărîți să nu cruj pe autor. Am plecat mișcat. Este în noi o filină mică, doritoare de absurd și fantastic, capricioasă pe care lucrarea d-lui Demetriad a fermecat-o. Fiinta asta care nu judecă ci numai simte, care în loc de inteligență are fantazie, care tresăltă ori de câteori aude răsunând duiosul „A fost odată”, imi șoptește rugător să nu judec *Visul lui Ali* cu mintea de azi, ci cu inima de demult. Îl ascult. E-ată de puțin vis în viața noastră, încât nu cutez să scutur praful de stele pe care nebunia poetilor încearcă să-l aștearnă pe realitatea banală. Și în piesa d-lui Demetriad este pulbere de stele.

Diracția Teatrului Național a redat cu o bogăție uimitoare decorul fantastic și atât de variat în somptuoasa lui strălucire prin care autorul își plimbă pe nefericitul erou ce vizează.

Deși e scrisă în versuri, nu frumusețea versurilor a fost preocuparea de căpetenie a d-lui Demetriad. De altfel, calitatea cea mai de seamă a *Visului lui Ali* este naivitatea povestirii și absurdul în fantastic. Desfășurarea acestei feerii urmează tot firul logic, surprinzător al evoluției visurilor. Iar deșteptarea în mizerie a lui Ali, care câteva clipe plutise în cea mai îmbălbătoare fericire, isbuște să ne lase în suflute impresia de gol și zădărnice pe care o simțim în adevăr după un vis prea dulce. Dacă în loc de versurile banale pe care le-am reproduș mai sus, Ali ar face o cugetare poetică când se trezește din iluzia lui de fericire, atunci lucrarea d-lui Demetriad ar avea și un înțeles filozofic. Aceasta ar fi sporit, desigur, valoarea *Visului lui Ali*.

Dar alunec pe panta judecății, — și nu e bine. Acei cari nu mai pot să vizeze, și acei cari simt în ei nevoia de a mai fi din când în când copii, și copiii adevărați cari n'au îmbătrânit înainte de vreme, — să se ducă la *Visul lui Ali*. Vor regăsi acolo raza albastră pe care realitatea practică a risipit-o.

P. LOCUSTEANU

□ □ □

ECOURI

Am anunțat trei premii pentru concursul nostru școlar: pr. I de 50 lei, pr. II de 30 lei, pr. III de 20 lei.

De oare ce nici unul din răspunsurile primite nu a fost de natură să satisfacă toate condițiile acestui concurs, suma totală de 100 lei a acestor premii s'a împărțit în modul următor între școlarii premiați.

1) Câte un premiu de 30 lei d-lor **Ioan Ștefănescu** seminarist din Iași și **P. C. Groholschi** de liceul Național din Iași;

2) Câte un premiu de 15 lei d-lor **Camil Petrescu**, elev la liceul Lazăr din București, și **Nolicea Măsculescu**, de la școala superioară de Comerț din Craiova;

3) Un premiu de 10 lei d-lui **Gh. D. Lungulescu**, de la liceul din Craiova.

Mențiuni onorifice au primit d-nii **C. G. Rădulescu** din Focșani, **B. Răfăilă** din Bacău, **Gabriel Păstoreanu** din Brăila, **Ciucoreanu** și **V. St. Iosif** de la școala superioară de comerț din București și **Iulian Predescu** de la seminarul pedagogic universitar din București.

A încetat din viață după o lungă și grea suferință, d-l A. Alexandrescu Dorna.

Defunctul a fost în timpul din urmă cronicar teatral al ziarului *Universul* și supraviețuiește redactarea revistelor *Veselia* și *Universul Literar*.

D-l Alexandrescu Dorna a scris pe vremuri: *Prietenia*, comedie într-un act; *Lumea nouă*, comedie în două acte; *Două comedii*, piesă; a tradus multe piese străine; a scris și romanul *Amanța*, apărut la 1897.

Morțea sa prematură lasă o văduva nemângăiată; distinsă artista d-na Marietta Ionașcu, carea îi trimitea sincerele noastre condoleanțe.

Primim următoarea scrisoare:

Domnule Redactor,

Din neglijență, am trimis spre publicare primul manuscris al poeziei *Impresii* apărute în numărul trecut al *Flăcării*. Te rog fii așa de bun și repară-mi greșeala, tipărind următoarele îndreptări:

Strofa III-a ar fi:

"Dar tu, ca o iocană difuză a unui eis,
Alunecă stins pe câmpuri debrumă năcrunțite.
Agați pe codrii negriți lumini încernate,
Pe când, viața-și pleacă pleoapele 'n abis".

Versul I din ultima strofă:

"Dar spațiul n semni; că toate încep a fi nimic."

G. Gregorian.

Frederic Mistral, poetul provençal al cărui faimă e acum universală, a publicat de curând în numărul de versuri, *Les Olyvades*, în care, în dialect provençal, cântă frumoasa Provence și viața de țară din ea.

Poetul național al Sudului se odihnește acum' cu un patriarh necontestat, pe laurii trecutului. Străinatatea îl admira, Franța îl venerază și țara sa natală îl adoră.

Les Olyvades sunt un nou prilej de încununare a poetului, dar nu aduc nimic nou în arta sa; doar gândul morții se precizează mai limpede. Poetul n'o cheamă, dar așteaptă senin și liniștit, și-a construit de pe acum căruțul și sfârșitul său înțeleg pe fi ca o seară dulce sub cerul azuriu și profund al Provenței.

Se apropie frigul iernii și de aceia credem că va fi binefăcător pentru poezii proletari să știe că averea familiei Rothschild se ridică la hiperbolica sumă de zece miliarde, adică la patru ori și jumătate mai mult decât averea sarmantului Rockefeller.

Cu 4%, această avere va aduce numai patru sute de milioane venit; dar nu va îngri-

jiți, atacurile familiei Rothschild sunt mult mai rentabile. Ca să fii pe pace luăți act că Rothschild posedă imense tesaururi în Anglia, numeroase mine de carbuni în Germania, pături uriașe în Brazilia, unde se cultiva cauciucul, cele mai frumoase țesături de covoraie în Persia, mine de plumb și zinc în Spania, chereștele nenumerate în Siberia, mine de aur în Africa de Sud și, în sfârșit, orașe întregi în Australia. . . .

Puteți deci aștepta cu încredere iarna.

În locul rămas vacant la *Academia de Arte-frumoase* din Franța prin moartea compozitorului Massenet, a fost ales *Gustave Charpentier*, unul din elevii preferați ai maestrului.

Și el a fost la *Villa Medicis* în Roma, unde s'a ilustrat mai ales prin singularitatea și revoluționarismul său, căci era un spirit lesne de aprins pentru tot ce avea o nouăte isbitoare. În Roma se preumbla cu o toga de o culoare roșie înflăcărată, menită sa compromită bunul renume al Institutului francez.

Gustave Charpentier a fost un „Kapelmajster" grav și convins. Între compozițiile sale cităm ca mai valoroase poemul simfonice *Les impressions d'Italie* și simfoniele dramatice: *Le rève du poète*, *Le Couronnement de la Muse* și *Louise*. Noul academician e foarte iubit și de marele public pentru că e creatorul nemuritoarei *Mimi Pinson*.

Sarah Bernhardt, celebra artista pariziana, nu era mai puțin celebră acum trei zeci de ani prin slăbiciunea decât prin talentul ei.

Caricaturile timpului o reprezintă ca pe o umbrelă, *Sarah Parosol*, al cărei mâner e alcătuit din expresivul cap al tragediei. Prin jurnalele circulau informații de acest fel: — Într-o seară de toamnă *Sarah Bernhardt* a fost rasturnată pe bulevard de o frunză ce cădea.

Când *Sarah* intra în baie e ca și cum ai lovi cu o sabie în apă.

— *Sarah Bernhardt* a găsit un bun mijloc pentru a-și vizita grădina acoperită de zapadă înaltă: a pus pe servitorul ei sa meargă înainte pe bicicleta și ea se plimba foarte comod în brazda facută de roate.

Un caricaturist îi dădea drept emblema a familiei un cap maur pe doua sârme de fier, cu aceasta devisa dedesubt:

Grasse ne puis;
Grosse ne donne;
Maigre suis!

Pictisii de piesele cu intriga *mondana*, cari fac eterne serii pe toate scenele, Pariziienii aplaudă acum cu multă înalta o piesă patriotică *Cœur de Française* (Inima de Franceză) bazată ea și la *Flumbee* (Văpaia) pe o afacere de spionaj.

Cum mai pot fi oamenii aceștia atât de balceci în cât sa aplaudă o piesă patriotică! . . .

Avem mângâierea ca se mai găsesc asemenea salbaceci în Franța celor mai înaintate ideii.

Universitatea și Cercul *Anatole* sunt la noi de actualitate, prin vizita d-lui *Funkh Brentano*.

Reamintim că *Anatole* au fost onorate cu o serie de conferințe ale poetului *Jean Richepin* asupra antichității grecești pe care a evocat-o cu cea magică putere de însuflețire ce ne e cunoscută din conferințele ținute în București anul trecut. Acele conferințe vor apărea, în curând într'un volum, *L'âme Athénienne* care, dacă nu va avea farmecul vorbelor vii a poetului, va avea în schimb valoarea unei înțelegeri profunde și subtile a sufletului grec.

Sunt interesante prevestirile străni pe care le-au avut unii pictori ai trecutului asupra figurilor din veacul în care trăim.

Astfel la Muzeul din Florența este un tablou al lui Botticelli, *Allegoria Primăverii*, în care o figură este potredă exact al Sarei Bernhardt; asupra acestei potriviri un poet delicat, Edmond Haraucourt, a adresat artistei versuri ingenioase și pline de grație.

Tot astfel pictorul Mantegna a pictat profilul lui Jean Richepin cu trei vâcuri înainte de a se fi intrupat personajul.

Jules Claretie a fost pictat de Van Dyck în haina de Cardinal și criticul Adolphe Brisson își găsese bușul între vechii Romani, drept *Lucius Verus*.

Cât e de greu să fii original, unic, să-și fi scriemat Natura călăpodul după care te-a creat!

Rogez Serbiei, pe care isprăvile armaoștii sale îl arată într-o apoteoză sângeroasă, a fost, pe când era simplu particular, un iubitor al pașnicilor îndelungnici intelectuale.

Astfel la Paris a tradus în limba sârbă opera lui Stuart Mill asupra Libertății și a întovărit traducerea de o prefată în care înalta un imn entuziast, principului celui mai vital pentru un individ, pentru un popor și pentru întreaga omenire:

— Tot ce-lare mandria civilizației moderne, tot ce-lare îndulcește moravurile, tot ce-lare răspândește încreșta și fraternitatea în lume, tot ce-lare perfecționează viața materială a oamenilor lor și înalta demnitate lor morală, toate acestea nu sunt de cât unul și același lucru: rodul libertății omeniești.

A apărut *Biblioteca „Flacăra”* No. 14, cu-prinzând:

Memoriile d-nei Steinheil

Această carte senzațională, scrisă de un iscusit mănuitor al condeiului, cuprinde o pagină interesantă de istorie contemporană, văzută de o femeie care a fost prietena mai tuturor conducătorilor Franței contemporane și care la un moment dat a ajuns la doi pași de ghilotină.

Citiți în *Biblioteca „Flacăra”* No. 13: *Napoleon în Rusia* cea mai grozavă povestire războinică trăită.

Azi, când se împlinește o sută de ani dela dezastrul suferit în Rusia de cel mai mare general și împărat și când centenarul acestui dezastru este pe cale să fie aniversat printr'un dezastru aproape tot așa de cumplit, în Balcani, — nici o carte nu se poate citi cu mai mult interes ca *Napoleon în Rusia*.

Împlinindu-se un an dela apariția revistei noastre, rugăm pe d-nii abonați cari au rămas în urmă cu plata abonamentului să achite sumele ce ne datorează.

De asemenea d-nii abonați cari vor să primească „Flacăra” și după expirarea primului an de abonament, sunt rugați să facă aceasta cunoscând administrației noastre, cât mai curând, printr'un mandat postal de 6 lei, spre a nu suferi nici o întrerupere în primirea regulată a revistei.

Abonații sau clienții cari vor să aibă un sumăr al întregului an să ne facă cunoscut aceasta printr'o scrisoare, însoțită de o marcă în valoare de 20 bani. Aceste sumare se vor expedia de-abea peste 2 săptămâni.

Colecția completă a anului I costă 7 lei; colecția din care lipsește No. 1, costă 5 lei.

Toți abonații cari s'au mutat de Sf. Dumitru sunt rugați să ne facă cunoscut noua d-lor adresă, ca să nu suferă nici o întârziere în primirea regulată a revistei.

Când ni se fac asemenea comunicări trebuie să ni se trimită și banda sub care se primea până acum *Flacăra*.

QUESTATI DEREA
DE
=AZUGA=

„MONOPOL“ ȘI „EXCELSIOR“

FABRICATE
CU
CEA MAI MARE ÎNGRIJIRE

ANALIZE DE URINI
SPUTE, SECREȚIUNI, PUROI, SUC GASTRIC, FECALE, DIFTERIE
CERCETAREA Sifilisului în SÂNGE
(WASSERMANN) și ori-ce produs medical
LABORATORUL CHIMICO-MEDICAL
D^r. GH. DUMITRESCU,
Str. Câmpineanu 42 (Colț cu Str. Luterană), Telefon 3439

„IMBRACAMINTEA“
SOCIETATE COOPERATIVĂ PENTRU CONFEȚIUNI CIVILE ȘI MILITARE
Atelierul: Pasajul Român, 11
BUCUREȘTI
— SPECIALITATE ÎN FRACURI, PARDESIURI, etc. —
CROIALĂ DUPĂ ULTIMA CREAȚIUNE

CEREȚI PRETUTINDENI

= BEREA BRAGADIRU

În București comenzile se pot adresa direct la fabrică:
CALEA RAHOVEI, 153

Telefon 9/42

HANS HERZOG & Co.

= BUCUREȘTI =
No. 20, STRADA DECEBAL, No. 20
TELEFON 11/41 — TELEFON 11/41

BIURU TEHNIC PENTRU TOATE RAMURILE INDUSTRIALE
INSTALAȚIUNI DE ÎNCĂLZIRI CENTRALE ȘI VENTILAȚIUNI
= MATERIALE PENTRU INDUSTRIA PETROLIFERĂ =
— INSTALAȚIUNI ELECTRICE —

— INSTALAȚIUNI TELEFONICE —
INSTALAȚIUNI ȘI ALIMENTĂRI CU APĂ
= CARAMIZI ȘI PAMANT REFRACTAR =
INSTALAȚIUNI COMPLETE DE MOBILE — INSTALAȚIUNI SANITARE

PROIECTE ȘI DEWISE GRATIS ȘI FRANCO LA CERERE

PRIMUL SANATORIU NATURALIST MODERN DIN ROMÂNIA
„GRIGORE ALEXANDRESCU“

PENTRU PREVENIREA ȘI VINDECAREA TUBERCULOZEI ÎNCEPÂNDE
Pus sub direcțiunea D-ului Dr. I. MITULESCU
și așezat în poziția cea mai încântătoare a Capitelului, are instalațiile cele mai sistematice pentru:
Inhalatii de ozon, radium medicamente — Electricitate medicală, Hydrotherapie,
Băi de aer și soare — Supra-alimentație (6 mese pe zi) — Îngrijirea medicală foarte conștientă
Confort modern, Verande, Cinematograf, Parc întins — Prețuri foarte modeste
PROSPECTE LA CERERE — BUCUREȘTI-FILARET — CALEA ȘERBAN-VODĂ No. 208 210

„BANCA MUNTENIEI“

SOCIETATE ANONIMĂ
CAPITAL SOCIAL 700.000 LEI DEPLIN VÂRSAT
8, Str. Doamnei — BUCUREȘTI — Str. Doamnei, 8
ORICE OPERAȚIUNI DE BANCA
Casa de schimb: Strada Lipscani, 10

BANCA COMERȚULUI DIN VALENII-DE-MUNTE

SOCIETATE ANONIMĂ
CAPITAL SOCIAL: 1.000.000 LEI

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIUNE:

Președinte: Al. SIMEONESCU Vice-Președinte: I. GAFTOESCU

Administratori-delegați: Ion I. Cereșanu, I. D. Protopopescu, C. Papazoi.

Membru: M. Demetrian, Al. Alimăneștianu, Dr. Șt. Bogdan, Chr. Tomulescu, Al. Săbăreanu.

Censori: I. C. Constantinescu, Dr. Ed. Părvu, N. Paul, I. N. Dima și I. Negoescu.

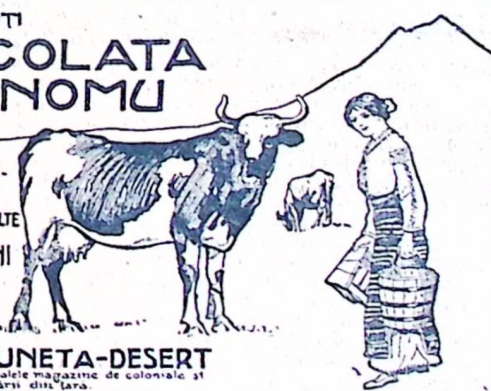
Director: Const. G. CONSTANTINESCU

PREFERIȚI

CIOCOLATA
ECONOMU

FIIND SUPERIOARĂ
CELOR ALTE
FABRICAȚIUNI

SPECIALITAȚI:
PELEȘ-ALUNETA-DESERT
De vânzare la principalele magazine de coloniale și
coșcări din țară.

PENTRU CE AȘI PLATI O ȘAMPANIE STRAINA NECUNOSCUTA MAI SCUMPT, PE CÂND
ȘAMPANIA NATURALA „RHEIN SEC“, AZUGA
RIVALIZEAZĂ CU TOATE CELE STRĂINE

ÎN STR. ISVOR
— No. 90 —

DE VINZARE

Două corpuri de case, construcție nouă, compuse din mai multe
camere ou dependințe, având apă, gaz, tot la canal, etc., etc.
Adresa în fundul curții, la proprietar,